

Indenrigs- og boligministeren (Aksel Møller): Jeg skal herved tillade mig for det høje landsting at anbefale forslag til lov om valg til folketinget, således som dette er vedtaget i det andet høje ting.

Forslaget er en følge af det fremsatte grundlovsforslag, idet den fremtidige rigsdag efter grundlovsforslagets § 28 kun skal bestå af een forsamling med ialt 179 medlemmer, hvoraf 2 vælges på Færøerne og 2 i Grønland. For Færøerne og Grønland fastsættes valgreglerne ved særlig lov, og dette lovforslag beskæftiger sig derfor alene med reglerne for valg af de øvrige 175 medlemmer.

Forslagets bestemmelser om valgmåden følger i det store og hele de i den nugældende valglov indeholdte regler om valg til folketinget. Hele landet foreslås ligesom i den nugældende valglov opdelt i 3 områder. Hovedstadens område opdeles som hidtil i storkredse og de øvrige områder i amtskredse. Også systemet med amts- og storkredsens opdeling i opstillingskredse er bevaret. Endvidere bevares sondringen mellem kredsmandater og tillægsmandater, men antallet af kredsmandater foreslås væsentligt forøget, medens antallet af tillægsmandater reduceres noget. Hensigten hermed er at give de enkelte amter lejlighed til i højere grad, end tilfældet er nu, selv at vælge deres repræsentanter.

Som følge af denne ændring i forholdet mellem kredsmandater og tillægsmandater har det været nødvendigt at forlade den hidtil anvendte metode for fordeling af kredsmandater. I den gældende valglov er det bestemt, at kredsmandaterne fordeles efter en divisionsmetode — den d'Hondtske metode —, der vil kunne give enkelte større partier flere kredsmandater, end deres stemmetal for landet som helhed vil berettige dem til. Der er derfor enighed om at ændre fordelingsmetoden for disse mandater, så at det bliver lettere for de små partier at få andel i kredsmandaterne.

Den foreslåede fordelingsmetode for kredsmandaterne søger at sikre, at hvert parti får et mandat, hver gang det har opnået et stemmetal, der svarer til gennemsnitsstemmetallet for alle de 175 mandater taget under eet. Tænker man sig f. eks., at der fremtidig vil blive afgivet ca. 2,1 mill. stemmer ved et folketingsvalg, vil hvert af de 175 mandater svare til ca. 12 000 stemmer, og det, som metoden for fordelingen af

kredsmandater indenfor hvert enkelt amt altså skal sikre, er, at alle partier kan opnå et mandat, hvergang de opnår disse ca. 12 000 stemmer i landet som helhed.

Jeg tror, det må erkendes, at den foreslåede metode ikke giver 100 pct.s sikkerhed i så henseende, men den repræsenterer efter min mening noget af det nærmeste, man kan komme det. Den tager hensyn til, at hverken de små eller de store partier får deres mandater for billigt i amterne, og det kan da også til fordel for metoden siges, at den fornylig er gennemført såvel i Sverige som i Norge.

For at bøde på en eventuel skæv fordeling af kredsmandaterne foreslås systemet med tillægsmandater opretholdt, men i forhold til den gældende valglov foreslås en stramning af de betingelser, der skal være opfyldt, for at et parti kan få ret til at deltage i fordelingen af tillægsmandaterne. Jeg er enig i den opfattelse, at der må stilles det krav til en meningsretning her i landet, at den har nået en vis ikke helt ubetydelig udbredelse, før den kan forlange at blive repræsenteret på tinge og få medindflydelse på statsstyret.

Efter forslaget skal et parti kunne opnå tillægsmandater, når det har opnået et kredsmandat et eller andet sted i landet. Har partiet ikke fået et kredsmandat og altså ikke haft den lokaltilknytning, som man mener at måtte kræve, får det alligevel fuld repræsentation efter sit stemmetal, hvis det i hvert af de 3 hovedområder, hovedstaden, øerne og Jylland, har fået lige så mange stemmer, som der i området er afgivet i gennemsnit pr. kredsmandat, og et parti får under alle omstændigheder fuld andel i tillægsmandaterne, hvis det opnår 60 000 stemmer, uanset hvorledes dette stemmetal er spredt udover landet.

Der har været talt og skrevet meget om disse minimumsbetingelser, og i folketinget fremsatte jeg en udførlig redegørelse om hele dette problem. Denne tale og denne diskussion er formentlig allerede det høje tings medlemmer bekendt, og jeg kan vist derfor ved denne lejlighed nøjes med at understrege, at det ikke med forslaget er meningen at stille uoverstigelige krav til nye partier for — som det har været hævdet — at lukke adgangen til at blive repræsenteret i folketinget. Reglen er ikke udtryk for noget ønske om monopol for de bestående partier, men på den anden side